

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

2021 október 9.

1 Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

2 A görög-római hitvilág

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A görög-római
hitvilág

Fejezet 1

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Alfejezet 1

A város kialakulása

- A bronzkor idején a Balkán-félsziget déli részén és szigetein alakult ki a kértai és mükénéi civilizáció

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomái

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- A bronzkor idején a Balkán-félsziget déli részén és szigetein alakult ki a kértai és mükénéi civilizáció
 - Miért bronzkor?

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- A bronzkor idején a Balkán-félsziget déli részén és szigetein alakult ki a kértai és mükénéi civilizáció
 - Miért bronzkor?
 - Bronzból készítették az eszközeiket, ami rézből és ónból készül

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- A bronzkor idején a Balkán-félsziget déli részén és szigetein alakult ki a kértai és mükénéi civilizáció
 - Miért bronzkor?
 - Bronzból készítették az eszközeiket, ami rézből és ónból készül
 - Ehhez **távolsági kereskedelmre** volt szükség -> igen fejlett kultúrákról beszélünk

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- A bronzkor idején a Balkán-félsziget déli részén és szigetein alakult ki a kértai és mükénéi civilizáció
 - Miért bronzkor?
 - Bronzból készítették az eszközeiket, ami rézből és ónból készül
 - Ehhez **távolsági kereskedelmre** volt szükség -> igen fejlett kultúrákról beszélünk
 - A krétai kultúravirágzásának (Kr.e. 20-15. század) a görög hódítás vetett véget
 - **A mükénéi kultúra a Kr.e. 13. században bukott el. Romjain indult meg a görög kultúra kialakulása.**

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomái

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

A gyarmatosítás megkezdődése

- A mükénéi kultúra összeomlásáért is felelős görög törzsek népvándorlási hullámával megszűnt a távolsági kereskedelem (eltérő nyelv, eltérő fizető eszköz).

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

A gyarmatosítás megkezdődése

- A mükénéi kultúra összeomlásáért is felelős görög törzsek népvándorlási hullámával megszűnt a távolsági kereskedelem (eltérő nyelv, eltérő fizető eszköz).
 - A vándorlást a túlnépesedés és a gabonahiány indította be
 - Kb. 700 városállam

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A város kialakulása

Az arisztokratikus köztársaság

A démosz megerősödése

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia értékelése

A görög-római hitvilág

A gyarmatosítás megkezdődése

- A mükénéi kultúra összeomlásáért is felelős görög törzsek népvándorlási hullámával megszűnt a távolsági kereskedelem (eltérő nyelv, eltérő fizető eszköz).
 - A vándorlást a túlnépesedés és a gabonahiány indította be
 - Kb. 700 városállam

Polisz

Városállam az ókori Hellaszban. Két részre osztható: a városra és közvetlen környezetére. Gazdálkodása, törvénykezése önálló, a különböző poliszok politikai berendezkedése azonban változó. A többség kezdetben királyság volt, amit többnyire a nagyobb földbirtokkal rendelkező arisztokrácia hatalma váltott fel. Athénban az arisztokrácia hatalmát a démosz vette át. A poliszok egy-egy istenség védelme alatt álltak (pl. Athén-Athéné).

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A város kialakulása

Az arisztokratikus köztársaság

A démosz megerősödése

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomái

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia értékelése

A görög-római hitvilág

- A klasszikus értelemben ismert poliszok világa csak az 5. századra alakult ki

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- A klasszikus értelemben ismert poliszok világa csak az 5. századra alakult ki
- 4 nagyobb törzset érdemes kiemelni, akik földrajzilag homogéneken éltek:
 - Dórok
 - Iónok
 - Aiolok, akhájok

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomái

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Királyság volt

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- Athén az Attikai-félszigeten jött létre, élén a királyok álltak (pl.: Thészeusz)
 - A hagyomány szerint Thészeusz volt aki egyesítette Athént a falvakból

- Korlátozottan maradtak fenn történelmi forrásaink
- A görögök számára a polisz a polgárok közösségét jelentette

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- Korlátozottan maradtak fenn történelmi forrásaink
- A görögök számára a polisz a polgárok közösségét jelentette
 - Véletlenül se gondoljunk a mai értelemben vett társadalmi normára!
 - Férfiaknak, nőknek és gyermekeknek egyaránt lehetett polgárjoga
 - Szavazati joga csak a férfiaknak volt
 - Hivatalt csak az előkelők viselhettek

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

■ A lakosság foglalkozás szerint volt csoportba osztva:

- 1 arisztokraták
- 2 földművesek
- 3 mesterek

- Jelentős vagyoni különbség is alakult ki közöttük

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Alfejezet 2

Az arisztokratikus köztársaság

- [...] A poliszok jelentős részében az arisztokrációa vette át a vezetést

Arisztokrácia

(legjobbak)

A nagyobb birtokokkal rendelkező előkelők társadalmi csoportja az ókori Hellászban. Olyan kormányzati formát valósítottak meg, amelyben a hatalom megszerzése, gyakorlása és megtartása a születési előjog alapján történt.

- Az arisztokraták közül kerültek ki az **arkhónok**

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomái

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Arkhón

A legfőbb végrehajtó hatalmat gyakorló kilenc személy egyike az ókori Athénban az arisztokratikus köztársaság idején. Kleiszthenész reformjait követően jogkörük, szerepük fokozatosan csökkent. Periklész idején elsősorban az igazságszolgáltatás ügyével foglalkoztak.

- A volt arkhónokból pedig a **vének tanácsa**

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Areioszpagosz

Vének tanácsa, volt arkhónokból álló a közeletet ellenőrző, törvényhozó és ítélő tanács. Az Arész-domb északi lábánál ülésezett. Kr. e. 462-ben Ephialtész reformja megnyirbálta jogkörét, ezt követően vallási teendőkkel foglalkozott.

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomái

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Alfejezet 3

A démosz megerősödése

A gyarmatosítás velejárója

- A görög kereskedők a Kr. e. 8. században már bejárták a Fölközi- és a fekete tenger medencéjét
- A gyarmatvárosokban nem volt semmilyen érv a nem egységes terület felosztás mellett, így mindeki ugyanakkora területet kapott
- A gyarmat városok virágzása az anyavárosra is nyomást helyezett, így megkezdődött a **demokratizálódás** (az export szintén a démosz szerepének erősödését segítette)

Demokrácia

(démosz krácia = néphatalom)

Kormányzati rendszer, politikai berendezkedés, amely először az ókori Hellaszban alakult ki, a nép uralmát jelentette. A polgárjoggal rendelkezők egyenrangúan és közvetlenül beleszólhattak a közügyekbe (népgyűlés), szavaztak, tisztségeket viseltek.

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A város kialakulása

Az arisztokratikus köztársaság

A démosz megerősödése

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomái

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia értékelése

A görög-római hitvilág

Alfejezet 4

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomásai

A demokratizálódás manifesztációja:

1 Megszűnt az adósrabszolgaság (**teherlerázás**)

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

A demokratizálódás manifesztációja:

1 Megszűnt az adósrabszolgaság (**teherlerázás**)

Adósrabszolgaság

A Kr. e. 8. században Athénban részben a túlnépesedés, részben a rossz termés miatt egyre több kisbirtokos paraszt eladósodott, majd elvesztette földjét, ezzel együtt személyes szabadságát, és családjával együtt adósrabszolgává vált. Ezt a helyzetet szüntették meg Szolón reformjai.

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomái

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Szolón

(Kr. e. 640 k.- Kr. e. 559)

Arkhón , a hét görög bölcs egyike. Reformokat vezetett be 594-ben. A lakosságot vagyoni helyzete alapján sorolta csoportokba, a politikai jogok alapja a vagyon lett (timokrácia). Eltörölte az adósrabszolgaságot, a politikai jogokat kiterjesztette a legszegényebbekre is.

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

2 Jogi egyenlőség, törvények írásba foglalása

2 Jogi egyenlőség, törvények írásba foglalása

Drakón

Athéni törvényhozó, aki a szokásjogot írásba foglalta. Kr. e. 621-ben hozott törvényei rendkívül szigorúak voltak, innen ered a drákói szigor elnevezés.

“Ha valaki szándék nélkül ölt, menjen száműzetésbe. A vizsgálóbírák vizsgálják meg, hogy bűnös-e gyilkosságban, kezével ölte vagy felbújtással, a bírák pedig ítéelkezzenek. A tettes kiegyezést köthet, ha él az atya vagy a fivér vagy a fiak, mindegyikükkel, vagy pedig az ellenkező fél győz a perben. Ha pedig valaki egy gyilkost megöl vagy oka lesz halálának, ugyanolyan megítélés alá esik, mint aki egy athéni polgárt ölt meg. Az ítéletet a bírák mondják ki.”

-Drakón vérbosszúellenes törvénye; Kr. e. 621

Az egyeduradalom újra felbukkan

- Kr. e. 6. században a városállamok 10%-ában jelent meg a türannisz intézménye

Türannisz

(Zsarnokság)

Egyszemélyi diktatúra a görögöknél. Egy-egy arisztokrata származású politikus vette kezébe a hatalmat.

- A zsarnok minden esetben gazdag arisztokrata volt, aki vetélytársait vagy megölette, vagy elűzte a városból

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Az egyeduradalom újra felbukkan

- Kr. e. 6. században a városállamok 10%-ában jelent meg a türannisz intézménye

Türannisz

(Zsarnokság)

Egyszemélyi diktatúra a görögöknél. Egy-egy arisztokrata származású politikus vette kezébe a hatalmat.

- A zsarnok minden esetben gazdag arisztokrata volt, aki vetélytársait vagy megölette, vagy elűzte a városból

Peisizisztratosz

(Kr. e. 560-527)

Athén türannosza. Az arisztokráciával szemben a démoszt támogatta, gazdasági reformjával erősítette helyzetüket (középítkezések, hajózás, kereskedelem támogatása). Halála után őt követő fiait elűzték a városból (Kr. e. 510).

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

A legextrább "Gerrymandering"

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Kleiszhetnész

(Kr. e. 6. század)

Athéni politikus. Családja (Alkmaionida) már a kora archaikus kortól vezető szerepet játszott Athén életében. Kr. e. 508-ban arkhónná választották. A lakosság korábbi származási, majd vagyoni beosztása helyett bevezette a tisztségek betöltésének, a katonáskodásnak és a közigazgatásnak területi elvét, ezzel megszüntette a szabad polgárok közötti jogi különbségeket. Bevezette a cserépszavazást, megszilárdította a demokrácia intézményrendszerét: ekklészia, heliaia, bulé (500-ak tanácsa).

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomái

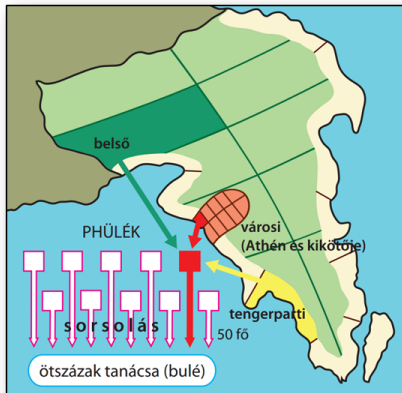
A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Attika felosztása a kleiszthenészi reform idején

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Alfejezet 5

A periklészi virágkor

- Perzsa háborúkat (300) követően csökkent az Areioszpagosz bíraskodási hatásköre

Periklész

(Kr. e. 495 k.-429)

Athéni politikus. 15 éven át sztratégosz. Az ő nevéhez, kapcsolják az athéni demokrácia korát. Megerősítette a népgyűlés szerepét. A napidíj bevezetésével biztosította maga számára szegényebb polgárok támogatását. A város újjáépítésével járó gazdasági fellendülés tovább erősítette a démosz helyzetét. A peloponnészoszi háború idején kitört pestisjárványban meg.

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A város kialakulása

Az arisztokratikus köztársaság

A démosz megerősödése

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia értékelése

A görög-római hitvilág

Ekklészia

A legfontosabb törvényhozó testület (államhatalmi szerv) a görög városállamban, Athénban. Tagja lehetett minden 20 év feletti athéni állampolgár (férfi). Bárki szabadon felszólalhatott, a szavazás egyénileg történt. Jogköre: a tisztviselők választása, azok felügyelete, döntés a háború és béke kérdésében. Periklész a népgyűlés tagjainak napidíjat fizettetett.

Bulé

Végrehajtó hatalmi tanács a görög államokban. Az athéni bulénak a hagyomány szerint Szolón idején négyszáz, a kleiszthenészi reformtól kezdve pedig ötszáz tagja volt. A bulé a tíz phülé ötven-ötven képviselőjéből állt, akiket sorsolással választottak ki. A népgyűlés elé kerülő kérdésekben döntöttek.

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A város kialakulása

Az arisztokratikus köztársaság

A démosz megerősödése

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia értékelése

A görög-római hitvilág

Areioszpagosz

Vének tanácsa, volt arkhónokból álló a közéletet ellenőrző, törvényhozó és ítélő tanács. Az Arész-domb északi lábánál ülésezett. Kr. e. 462-ben Ephialtész reformja megnyirbálta jogkörét, ezt követően vallási teendőkkel foglalkozott.

Héliaia

(Esküdtbírótság)

Igazságszolgáltató hatalom a szolóni reformok által létrehozott néptörvényszék. Tagjait sorsolták. Ez azért volt lehetséges, mert az ítékezés nem törvények, hanem szokásjog alapján történt. Fellebbezési ügyekben, politikai perekben ítéleztek, a tisztségviselők alkalmasságát vizsgálták. Periklész rendeleté értelmében napidíjban részesültek.

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A város kialakulása

Az arisztokratikus köztársaság

A démosz megerősödése

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomái

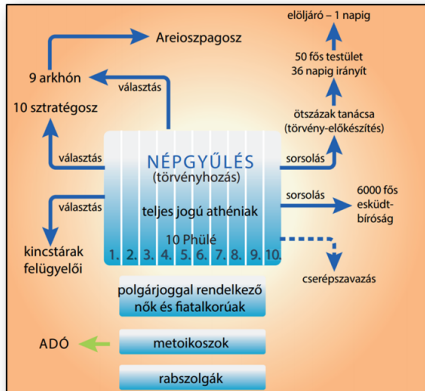
A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia értékelése

A görög-római hitvilág

Arkhón

A legfőbb végrehajtó hatalmat gyakorló kilenc személy egyike az ókori Athénban az arisztokratikus köztársaság idején. Kleiszthenész reformjait követően jogkörük, szerepük fokozatosan csökkent. Periklész idején elsősorban az igazságszolgáltatás ügyével foglalkoztak.

Sztratégosz

Katonai vezető a görög városállamokban. Kr. e. 508-tól Athénban az állam tényleges vezetői voltak. Évente tízet választottak. Hivatali idejük többször meghosszabbítható volt (lásd: Periklész).

Tamiasz

= PÜVEZ (csak ők 10-en voltak)

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A város kialakulása

Az arisztokratikus köztársaság

A démosz megerősödése

Az arisztokrácia és a démosz küzdelmének állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia értékelése

A görög-római hitvilág

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Alfejezet 6

Társadalom, gazdaság

Társadalmi rétegek:

- 1 Polgárok (150 000 fő)
 - Az lehetett polgár, akinek mindkét szüleje az volt
- 2 Metoikoszok (75 000 fő)
 - Iparral, kereskedelemmel foglalkoztak
 - Adóztak, katonáskodtak
- 3 Rabszolgák (100 000 fő)
 - Jobb volt a helyzetük, mint majd Rómában

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

- A mezőgazdasági és ipari tevékenység mellett a kereskedelem is jelen volt
- A rabszolgák tették olcsóvá a termelést
 - Továbbá az ő munkájuk tette lehetővé, hogy a társadalom másik felének volt ideje politizálni
- Athén megadóztata szövetségeseit

Déloszi szövetség

Athén vezetésével Kr. e. 478-ban a perzsák ellen létrehozott szövetség. Tagjai hajókkal vagy pénzzel járultak hozzá a háborúhoz. A perzsák legyőzése után a szövetség átalakult és Athén nagyhatalmi érdekeit szolgálta (300 tagállam). A déloszi szövetséghez tartozó poliszok adót fizettek. Athén minden eszközzel megakadályozta kilépésüket.

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Alfejezet 7

Válság és hanyatlás

- A gazdasági-politikai-katonai ellenségeskedés vezetett a peloponnészoszi háborúhoz (Kr. e. 431-404), melyben Athén vereséget szenvedett
- Ezt követően a poliszok egymással való harca vezetett a hanyatláshoz
- A gyarmatok leváltak az anyavárosról

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor
Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Alfejezet 8

A demokrácia értékelése

- A népességnek csupén 10%-a vehetett részt a népgyűlésen
- A **közvetlen demokrácia** sokszor vezetett anarchikus helyzethez
- A szövetségesek kizsákmányolására támaszkodva volt életképes
“A demokrácia a csőcselék uralma” -Platón

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A város kialakulása

Az arisztokratikus
köztársaság

A démosz
megerősödése

Az arisztokrácia és a
démosz küzdelmének
állomásai

A periklészi virágkor

Társadalom, gazdaság

Válság és hanyatlás

A demokrácia
értékelése

A görög-római
hitvilág

Zeuszra, szólt a vádló, Szókratész a fennálló törvények megvetésére nevelte társait, amikor azt mondta, hogy örültség babszemsorsolással választani az állam vezetőit, hiszen senki nem akarna babszemmel választani sem kormányost, sem ácsot, sem zenészt, sem más mestert, pedig az e mesterségekben elkövetett tévedések jóval kisebb kárt okoznak, mint az államügyekben. A vádló szerint az efféle beszédek az ifjakat a fennálló államrend megvetésére buzdították és erőszakossá tették természetüket.

-Részlet **Xenophón** *Emlékeim Szókratészről* című írásából (Kr. e. 4. század)

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A görög-római
hitvilág

A görög hitvilág

A római vallás

Érettségi feladat

Fejezet 2

A görög-római hitvilág

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A görög-római
hitvilág

A görög hitvilág

A római vallás

Érettségi feladat

Alfejezet 1

A görög hitvilág

Többistenhit

Az ókori keleten a papság teljes kozmológiai (kozológia: a világmindenséggel mint egységes egésszel foglalkozó tudomány) rendszert dolgozott ki, amely választ adott a természet és az ember világának összefüggéseire. A politeizmusban az istenek gyakran öltenek állati formát (pl. Visnu hal, teknős és vadkan képében is megjelenik). Egyiptomban kialakult az istenek állatfejjel való ábrázolása (pl.: Ré napistent időnként kígyós napkoronggal, máskor sólyomfejű alakban ábrázolták).

■ Antropomorf (ember alakú) istenek

- Antropomorf (ember alakú) istenek
 - Bár gyakran állatok
 - Zeusz bikaként rabolta el Európét

- Antropomorf (ember alakú) istenek
 - Bár gyakran állatok
 - Zeusz bikaként rabolta el Európét
- Funkció istenek: mindekinek van “szakterülete”

- **Homérosz** műveiben az istenek természetükben is az emberekre hasonlítottak
 - Ettek (ambrózia), ittak (nektár)
 - Csak halhatatlan kiadásban
- **Hésziodosz** leírásában már inkább cselszövők és gyilkosok voltak

- **Dódóna:** Zeusz szentélye
 - Tölgyfa leveleinek susogásából jóslás
- **Delphoi:** Apollón szentélye
 - A jósnő (Püthia) rikácsolásából jósoltak (300)

Főbb istenek

Az ókor és
kultúrája

Granát Marcell

Görög név	Római név	Funkció
Zeusz	Jupiter	Főisten
Héra	Juno	Főisten felesége, a házi tűzhely őrzője
Poszeidón	Neptunus	A tenger istene
Déméter	Ceres	Termékenység istennője
Hesztia	Vesta	Családi és állami béke őrzője
Hádész	Pluto	Alvilág istene
Aphrodité	Venus	Szerelem istennője
Árész	Mars	Hadisten
Héphaisztosz	Vulvanus	Kovácsolás istene

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A görög-római
hitvilág

A görög hitvilág

A római vallás

Érettségi feladat

Görög név	Római név	Funkció
Artemis	Diana	Erdők és vadállatok szűz úrnője
Appolón	Apollo	Jóshelyek és művészetek istene
Hermész	Mercurius	Kereskedők, vándorok, tolvajok istene
Pallasz Athéne	Minerva	Bölcsesség és tudomány istennője

Görög név	Római név	Funkció
Dionüszosz	Bacchus	Bor és mámor istene
Héraklész	Hercules	Hérosz, emberfölötti tulajdonságokkal és erővel rendelkező ember, aki végül istenné vált
Prométheusz		A lázadás, elégedetlenséget megtestesítő titán

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni demokrácia működése a Kr. e. 5. században

A görög-római hitvilág

A görög hitvilág

A római vallás

Érettségi feladat

Zeusz

Főisten az Olümposzon. Alapvetően a viharok és villámok ura. A görög mitológia több istenének apja. Székhelye Olümpiában volt. Tiszteletére négyévenként versenyeket rendeztek az Olümpián. Római megfelelője: Jupiter.

Héra

Zeusz nővére, 300 éves szerelem után felesége is lett. A házasságot és születést védelmező istennő. Állandó jelzője: „tehén szemű”. Római megfelelője: Júnó.

Pallasz Athéné

Zeusz fejéből pattant ki. A tudományok, a bölcsesség, a művészetek istennője. Mindig karddal és lándzsával ábrázolták (Pallasz: fegyverforgató). Szerette és tanította az embereket.

Aphrodite

A szépség és szerelem istennője, a tenger habjaiból (aphrosz = hab) emelkedett ki Ciprus szigetén. Templomai a tengerparton állnak.

Római megfelelője: Venus.

Alfejezet 2

A római vallás

- Ősi hitviláguk: **totemizmus** (farkas)
- Hasonlóan antropomorf istenek
- jóslásnak szintén nagy szerepe volt (bél)
- a görögökkel való szoros kapcsolat hatására alakult ki a hellenizálódás
- Ellenben a rómaiaknál az állam és vallás összekapcsolódott (pontifexek)

Etruszk májmodell, a máj egyes részeinek a jóslásban való felhasználását rögzítő feliratokkal

Alfejezet 3

Érettségi feladat

Római isten	Jupiter	Mars	vénus	Minerva
-------------	---------	------	-------	---------

Görög isten neve

Leírás betűjele

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A görög-római
hitvilág

A görög hitvilág
A római vallás

Érettségi feladat

Leírások:

- **A)** Az értelmetlen vérontással és kegyetlen öldökléssel járó háborúk istene
- **B)** A szépség, a szerelem és a termékenység istennője
- **C)** A vihar és a villámlás ura, a vendégszeretet, az eskük és a piactér védelmezője, az istenek királya.
- **D)** A földrengés, a folyók és tavak, valamint a tenger és a hajósok istene.

- E) Az igazságos háború, a jog, a művészetek, a mesterségek, az oktatás és a bölcsesség istennője.
- F) A szülés, a nők és gyermekek védelmezője, a vadállatok úrnője, a Hold és a vadászat istennője

Érettségi feladat - megoldás

Római isten	Jupiter	Mars	vénus	Minerva
Görög isten neve	Zeusz	Árész	Aphrodité	Pallasz Athéné
Leírás betűjele	C	A	B	E

Leírások:

- **A)** Az értelmetlen vérontással és kegyetlen öldökléssel járó háborúk istene
- **B)** A szépség, a szerelem és a termékenység istennője
- **C)** A vihar és a villámlás ura, a vendégszeretet, az eskük és a piactér védelmezője, az istenek királya.
- **D)** A földrengés, a folyók és tavak, valamint a tenger és a hajósok istene.

Az ókor és kultúrája

Granát Marcell

Az athéni
demokrácia
működése a
Kr. e. 5.
században

A görög-római
hitvilág

A görög hitvilág

A római vallás

Érettségi feladat

- E) Az igazságos háború, a jog, a művészetek, a mesterségek, az oktatás és a bölcsesség istennője.
- F) A szülés, a nők és gyermekek védelmezője, a vadállatok úrnője, a Hold és a vadászat istennője